

ΘΕΜΑ:
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΦΥΤΩΝ ΜΠΟΝΣΑΙ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΗ
ΤΣΙΠΙΖΙΔΗ ΗΛΙΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘ. ΠΑΛΑΤΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

- Ανάμεσα στις τέχνες και τον απέραντο πλούτο του ανατολικού μυστικισμού συναντάμε μία η οποία, ακόμα και σήμερα, εξακολουθεί να είναι πολύ λίγο γνωστή στην Ευρώπη και σχεδόν άγνωστη στην Ελλάδα. Πρόκειται για την Τέχνη του Μπονσάι, δηλαδή για τη δημιουργία και την καλλιέργεια δέντρων νάνων.
- Το Μπονσάι είναι μια μορφή τέχνης. Όπως κάθε εικαστική τέχνη, περιέχει όλα τα ουσιαστικά αισθητικά στοιχεία: σύνθεση, ισορροπία, προοπτική, βάθος, υφή, χρώμα κ.λ.π.
- Η λέξη bonsai είναι γιαπωνέζικη και σημαίνει "**δέντρο νάνος σε ρηχό δίσκο**".
- Ξεκίνησε στην Κίνα και υπάρχουν αναφορές ότι ήδη από το έτος 2000 π.Χ. οι Κινέζοι καλλιεργούσαν φυτά σε δοχεία ως τμήμα της κανονικής κηπουρικής τέχνης τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝΤΑΣ ΕΝΑ ΜΠΟΝΣΑΙ

- Παραδοσιακά υπάρχουν δύο βασικές σχολές για τη δημιουργία και συντήρηση των Μπονσάι. Η μία, η παλαιότερη, που αναπτύχθηκε στη Βόρεια Κίνα, θεωρεί ότι για τη δημιουργία του Μπονσάι χρειάζονται ειδικές τεχνικές φροντίδες όπως π.χ. η τοποθέτηση συρμάτων ή βαριδιών για να δοθούν περίεργα σχήματα στα κλαδιά. Η άλλη, του Νότου, η λεγόμενη Lignan, πιστεύει ότι τέτοιες μέθοδοι είναι αντιφυσικές και προτιμάει να επέμβει ελάχιστα.
- Κατάλληλα φυτά για μπονσάι είναι όλα τα φυτά (δένδρα και θάμνοι), αρκεί να έχουν κάποια χαρακτηριστικά, όπως είναι τα μικρά φύλλα, πολύ σημαντικά για την εικόνα ενός μπονσάι.
- Ανάλογα με τα φυτά, τα μπονσάι χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:
  - Εξωτερικού χώρου, που είναι και τα πιο εντυπωσιακά, και
  - Εσωτερικού χώρου, από τροπικά φυτά, κατάλληλα και για διακοσμητικά, όπως είναι τα διάφορα είδη φίκου.

ΕΔΑΦΟΣ

- Για το μείγμα μας χρειαζόμαστε τα παρακάτω:
- Καλής ποιότητας κοπρόχωμα (compost) με ουδέτερο **pH** ή καλύτερα ελαφρά όξινο που να περιέχει όλα τα μικροστοιχεία απαραίτητα για την ανάπτυξη του δέντρου.
- Ξανθιά τύρφη καλής ποιότητας επίσης κοσκινισμένη για την διατήρηση της υγρασίας και της οξύτητας.
- Η στάχτη είναι πλούσια σε κάλιο, με την προϋπόθεση όμως ότι προέρχεται από φυσικά, και όχι από βιομηχανοποιημένα προϊόντα. Ο άνθρακας περιέχει οξυγόνο και ταυτόχρονα βοηθά στην ισορροπία του pH.

ΤΟ ΣΩΣΤΟ ΠΟΤΙΣΜΑ

- Το σωστό πότισμα είναι μια από τις σημαντικότερες προϋποθέσεις για ένα υγιές μπονσάι.
- Όλα τα μπονσάι χρειάζονται νερό πριν στεγνώσει τελείως το χώμα τους.
- Ποτίζουμε αργά και με διαλείμματα για να προλάβει το χώμα να απορροφήσει αρκετό νερό. Το σωστό πότισμα γίνεται ταυτόχρονα με το βρέξιμο του φυλλώματος.
- Καλό θα είναι να μην εφαρμόζουμε πάντα το ίδιο πρόγραμμα ποτίσματος για όλα τα είδη των δέντρων που διατηρούμε.
- Το ιδανικό βέβαια θα ήταν να ποτίζαμε τα δέντρα μας με το νερό της βροχής, κάτι που δεν είναι εφικτό.
- **Προσοχή:** Αν ποτίζετε με λάστιχο που έχει μείνει στον ήλιο αρκετή ώρα, η θερμοκρασία του νερού αναπτύσσεται σε τέτοιο βαθμό, που πολλές φορές δεν μπορούμε να το ακουμπήσουμε. Για να αποφύγουμε τυχόν ζημιές στο ριζικό σύστημα, αφήνουμε το πρώτο νερό να χυθεί από το λάστιχο πριν αρχίσουμε να ποτίζουμε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΕΜΑΤΟΣ

- Το κλάδεμα των μπονσάι είναι μια σημαντική, αλλά και απαραίτητη εργασία. Είναι η κατ'εξοχήν μέθοδος διατήρησης του μικρού μεγέθους των φυτών και το μέσον για να έχουμε πυκνό σύστημα κλαδιών και φύλλων.
- Υπάρχουν δυο είδη κλαδέματος.
  - Το κλάδεμα, με το οποίο ελέγχουμε το μήκος αλλά και τον αριθμό των κλαδιών που θα έχει το δένδρο και
  - Το κλάδεμα που εξασφαλίζει το πόσο πυκνά θα είναι τα κλαδιά, αλλά και την κατεύθυνση τους.

Τα κατάλληλα εργαλεία

- Ψαλίδι για χοντρά κλαδιά
- Ψαλίδι για το συρμάτωνα
- Γενικό ψαλίδι για μέτρια κλαδιά και για ρίζες
- Ψαλίδι για να αφαιρούμε κλαδιά πολύ κοντά στον κορμό για να μην μένει σημάδι
- Ψαλίδι για λεπτά κλαδιά
- Ψαλίδι για το κόψιμο των φύλλων.

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΣΥΡΜΑΤΩΜΑΤΟΣ

- Η διαδικασία είναι η εξής:
- Στερεώνουμε αρχικά την άκρη του σύρματος σε ένα κοντινό κλαδί και μετά αρχίζουμε να το τυλίγουμε γύρω από το κλαδί που θέλουμε να συρματώσουμε. Δεν πρέπει να γίνονται οι στροφές πολύ κοντά η μια στην άλλη, αλλά ούτε και πολύ αραιά.
- Σαν κανόνα εφαρμόζουμε το σύρμα προσπαθώντας η γωνία του σύρματος σε σχέση με το κλαδί να είναι περίπου 45° .
- Επίσης το σύρμα δεν πρέπει να είναι χαλαρό γύρω από το κλαδί, αλλά ούτε και πολύ σφικτό. Όταν συρματώνουμε τον κορμό του φυτού πρέπει αρχικά να στερεώνουμε το σύρμα μέσα στο χώμα της γλάστρας και μετά να αρχίζουμε να το τυλίγουμε γύρω του. Το πάχος του σύρματος πρέπει να είναι ανάλογο με το πάχος του κλαδιού. Πρέπει να είναι περίπου το $1/3$ του πάχους του κλαδιού μετρώντας το στο πιο χοντρό του σημείο. Όταν πρόκειται για έναν χοντρό κορμό μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε δυο σύρματα αντί για ένα, που τα τυλίγουμε κοντά το ένα στο άλλο, γύρω από τον κορμό.
- Συνήθως το συρμάτωμα το εφαρμόζουμε στα κωνοφόρα δένδρα, γιατί τα δένδρα με φύλλωμα μπορούμε να τα διαμορφώσουμε σε μεγάλο βαθμό μόνο με το κλάδεμα. Αν όμως χρειαστεί να συρματώσουμε ένα φυλλοβόλο δένδρο τότε αυτό το κάνουμε την εποχή με την μεγαλύτερη κυκλοφορία των χυμών, δηλαδή την άνοιξη. Σε αυτά τα δένδρα συνήθως αφήνουμε το σύρμα πάνω στο φυτό για 6-8 μήνες.

ΜΕΤΑΦΥΤΕΥΣΗ

- Ένα νεαρό μπονσάι χρειάζεται μεταφύτευση σε νέα γλάστρα - μεγαλύτερη κατά 1-2 cm - κάθε δύο χρόνια.
- Ένα μεγαλύτερο σε ηλικία φυτό χρειάζεται μεταφύτευση όταν το χώμα είναι πια εξαντλημένο ή όταν οι ρίζες έχουν μεγαλώσει τόσο που δεν χωρούν άλλο στην γλάστρα.
- Ένα μπονσάι μένει συχνά για χρόνια στην ίδια γλάστρα και γι' αυτό είναι πολύ σημαντική η σύνθεση του χώματος που χρησιμοποιούμε.

ΤΟ ΚΟΨΙΜΟ ΤΗΣ ΡΙΖΑΣ

- Το κόψιμο της ρίζας είναι μια εργασία που παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των μπονσάι. Από την μια μεριά κόβουμε τις μακριές ρίζες για να βοηθήσουμε το φυτό να δημιουργήσει πολλά τριχίδια που είναι υπεύθυνα για την τροφοδοσία του με νερό και ιχνοστοιχεία, και από την άλλη, το πυκνό σύστημα ριζών ευνοεί την πυκνή διακλάδωση στο φύλλωμά του, αφού το υπέργειο μέρος των φυτών είναι ο καθρέπτης του ριζικού συστήματος του. Αυτή η εργασία μπορεί να συνδυαστεί με την αλλαγή της γλάστρας αν αυτό χρειάζεται κατά τη μεταφύτευση.
- Η διαδικασία είναι απλή: Βγάζουμε το φυτό από την γλάστρα με προσοχή και με ένα ξύλο "χτενίζουμε" τις ρίζες για να κρεμαστούν προς τα κάτω και να ξεμπλεχτούν. Με ένα κατάλληλο κοφτερό ψαλίδι κόβουμε τις μακριές ρίζες περίπου στο 1/3 του μήκους τους αφαιρώντας ταυτόχρονα και ένα μέρος του χώματος το οποίο θα αντικαταστήσουμε με φρέσκο. Τις χοντρές ρίζες τις κόβουμε έτσι ώστε το σημείο τομής να βλέπει προς τα κάτω, και καλό θα ήταν να τις αλείφουμε με ένα ειδικό κερί για να τις προστατεύουμε από τυχόν σάπισμα. Μετά τοποθετούμε το φυτό πάλι στην ίδια ή σε λίγο μεγαλύτερη γλάστρα. Αυτή η εργασία πρέπει να γίνεται στο τέλος του χειμώνα, πριν αρχίσουν να κυκλοφορούν οι χυμοί.

Μπονσάι – Μινιατούρες

- Μια κατηγορία μπονσάι, ιδιαίτερα δημοφιλής είναι τα μπονσάι μινιατούρες. Ουσιαστικά πρόκειται για μπονσάι που μπορούν να χωρέσουν στην παλάμη ενός ανθρώπου. Δεν πρέπει να ξεπερνάνε σε ύψος τα 8 - 15 cm και σε γενικές γραμμές ισχύουν και για αυτά, με ελάχιστες εξαιρέσεις οι ίδιοι κανόνες που ισχύουν για τα μεγάλα.
- Για τη διαμόρφωση τους πρέπει να προσέχουμε πολύ το κλάδεμα, αφού είναι πολύ μικρά για να τους δίνουμε σχήμα με σύρμα φυσαλίδες.
- Μετά από κάποια χρόνια, το φυτό αρχίζει να έχει διαστάσεις που ξεπερνούν τις απαιτήσεις του μπονσάι-μινιατούρα και τότε μπορούμε να το φυτέψουμε σε πιο μεγάλη γλάστρα και να γίνει πλέον ένα κλασικό μπονσάι.
- Κάθε μπονσάι είναι ένα μοναδικό δένδρο, όπως ακριβώς και τα μεγάλα δένδρα σε ένα δάσος που ποτέ δεν είναι ίδια μεταξύ τους.

- Οι Ιάπωνες, με μέτρο την δική τους αισθητική και τα πρότυπα που έχουν από τα σχήματα των δένδρων στη χώρα τους, έχουν καθιερώσει περίπου 14 βασικές φόρμες πάνω στις οποίες βασίζονται για την δημιουργία των μπονσάι. Αυτές οι φόρμες είναι τελειοποιημένες και αυστηρά στυλιζαρισμένες μορφές των δένδρων που βλέπει κανείς γύρω του, όπως: δένδρα χτυπημένα από τον αέρα ή με τις ρίζες τους τυλιγμένες πάνω σ' ένα βράχο, μοναχικά δένδρα, δενδροστοιχίες ή μικρές συστάδες.
- Οι 14 φόρμες βασίζονται πάνω σε κάποιες αρχές, για παράδειγμα: η κύρια γραμμή ενός δένδρου εκφράζεται από τον κορμό, από τον οποίο ξεκινούν αρμονικά τα κλαδιά. Αυτομάτως δημιουργούνται δευτερεύουσες, αλλά σημαντικές γραμμές, που προβάλλουν το σχήμα του δένδρου. Στόχος είναι αυτές οι γραμμές να γίνουν πιο σαφείς και ξεκάθαρες με τον καιρό.
- **Οι βασικές φόρμες είναι οι εξής:**
  - Moyogi : (Ελεύθερα ανορθωμένο σχήμα)
  - Chokkan: (Αυστηρά ανορθωμένο σχήμα)
  - Shakan: (Κεκλιμένο σχήμα)
  - Han-Kengai: (Ημικυρτωμένο σχήμα)
  - Kengai: (Κυρτωμένο σχήμα ή καταρράκτης)
  - Hokidachi: (Σχήμα σκούπας)
  - Fukinagashi: (Ανεμοδαρμένο)
  - Bunjingi: (Λόγιο σχήμα)
  - Ishitsuki: (Πάνω σε βράχο)
  - Kabudachi: (Πολύκορμο σχήμα)
  - Sokan: (Δίδυμος κορμός)
  - Ikada: (Σχεδία)
  - Yose-ue: (Δασάκι)

ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Η ΕΛΙΑ *Olea europaea*

- Είναι ένα από τα καλύτερα δένδρα για να φτιάξουμε μπονσάι, και αυτό για πολλούς λόγους.
- Κατάλληλα φυτά είναι και οι αγριελιές, που έχουν συχνά ακόμα πιο μικρά φύλλα, αλλά και οι ήμερες.

ΤΟ ΠΕΥΚΟ

- Το πεύκο είναι ένα από τα ωραιότερα δένδρα και συνάμα κατάλληλο για να γίνει ένα όμορφο μπονσάι.
- Υπάρχουν πολλά είδη με βασικές διαφορές στο μήκος και στο χρώμα της βελόνας τους. Τα πιο κατάλληλα είναι τα ***Pinus parviflora var. pentaphylla*** που προέρχονται από την Ιαπωνία.
- **ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ:** Όπως όλα τα κωνοφόρα, χρειάζονται πολύ ήλιο για να αναπτυχθούν σωστά και να γίνουν ανθεκτικά απέναντι στις ασθένειες.
- **ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ:** Κλάδεμα τους κάνουμε το φθινόπωρο, αν χρειάζεται να αφαιρεθούν κάποια κλαδιά τους, όταν έχει σταματήσει η κυκλοφορία των χυμών ή στο τέλος του χειμώνα (Φεβρουάριο - Μάρτιο).
- **ΠΕΥΚΑ ΜΕ ΔΥΟ ΒΕΛΟΝΕΣ:** Την άνοιξη βγάζουν νέα «μάτια» τα οποία αφήνουμε να αναπτυχθούν τελείως, σε βλαστούς.
- **ΠΕΥΚΑ ΜΕ ΠΕΝΤΕ ΒΕΛΟΝΕΣ**
- **ΣΥΡΜΑΤΩΜΑ**
- **ΜΕΤΑΦΥΤΕΥΣΗ**

ΤΟ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ

Cypressus sempervirens

- Δένδρο κοινό στην Ελλάδα, το βρίσκουμε φυτεμένο παντού. Είναι αυτοφυές στην Κρήτη και την Ρόδο και ημιαυτοφυές στην νότια Ελλάδα, Πελοπόννησο, Επτάνησα κλπ.
- **ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ:** Είναι δένδρο που αντέχει στην ζέστη και τον ήλιο, αλλά βέβαια όταν είναι σε μια μικρή γλάστρα θέλει διαφορετική μεταχείριση.
- **ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ:** Κλαδεύουμε τα κλαδιά του (όταν αυτό είναι αναγκαίο) στο τέλος του χειμώνα, λίγο πριν αρχίσουν να κυκλοφορούν οι χυμοί.
- **ΣΥΡΜΑΤΩΜΑ:** Μπορούμε να συρματώσουμε τον κορμό ή τα κλαδιά του για να τους βελτιώσουμε το σχήμα, τον Φεβρουάριο ή Μάρτιο και τον Σεπτέμβρη ή Οκτώβρη.
- **ΜΕΤΑΦΥΤΕΥΣΗ – ΑΛΛΑΓΗ ΓΛΑΣΤΡΑΣ:** Η καταλληλότερη εποχή για να αλλάξουμε τη γλάστρα στο κυπαρίσσι είναι οι μήνες από Μάρτη μέχρι τον Μάη και αυτό πρέπει να γίνεται το νωρίτερο κάθε δυο χρόνια.
- **ΛΙΠΑΝΣΗ:** Αρχίζουμε να το λιπαίνουμε από τον Μάιο μέχρι τον Οκτώβριο και προσέχουμε τη δοσολογία.

Η ΡΟΔΙΑ

Punica granatum

- Έχει τα κατάλληλα μικρά φύλλα που είναι ένα από τα πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα των μπονσάι.
- Μπορεί να μένει όλο τον χρόνο έξω από το σπίτι.
- Αλλαγή γλάστρας αρκεί να κάνουμε κάθε δεύτερο χρόνο πριν από την άνοιξη, με το ανάλογο κόψιμο της ρίζας της.

ΦΥΤΟ ΑΠΟ ΜΟΣΧΕΥΜΑ

- Ένας τρόπος για να δημιουργήσουμε νέα μπονσάι, και που δεν χρειάζεται και τόσο μεγάλη υπομονή όπως με τον σπόρο, είναι τα μοσχεύματα.
- Μπορούμε όλο τον χρόνο να εφαρμόζουμε αυτή την διαδικασία, αλλά είναι πιο εύκολο και γρηγορότερο να φροντίζουμε να παίρνουμε μοσχεύματα από ένα φυτό την εποχή που τα νέα βλαστάρια του είναι σε πλήρη ανάπτυξη.

Η δημιουργία ενός Μπονσάι

- Το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό των Μπονσάι είναι το μικρό τους μέγεθος. Για να διατηρηθεί αυτό το μικρό μέγεθος είναι απαραίτητη μία γλάστρα μικρή και με ιδιαίτερα μικρό βάθος. Και αυτό γιατί δεν πρέπει να επιτραπεί στο φυτό η δυνατότητα να αναπτύξει μεγάλες ρίζες και να παίρνει μεγάλες ποσότητες "τροφής". Γι' αυτό και πρέπει να κόβονται τακτικά τα κλαδιά, οι βλαστοί και οι ρίζες.

Κορφολόγημα των νέων βλαστών

- Το κορφολόγημα και το κόψιμο των νέων βλαστών, είναι μια από τις σημαντικότερες εργασίες για τη διατήρηση της φόρμας ενός μπονσαί. Αυτή η εργασία όμως δεν γίνεται μόνο για την διατήρηση του μεγέθους και της φόρμας του φυτού, βοηθάει συγχρόνως στη μεταφορά της δύναμης ανάπτυξης από την κορυφή (που είναι η φυσική τάση), στα χαμηλότερα κλαδιά. Με αυτό τον τρόπο τα χαμηλότερα κλαδιά αναπτύσσονται ταχύτερα και ο ρυθμός ανάπτυξης μοιράζεται σε όλα τα σημεία του φυτού. Όσο πιο συχνά γίνεται το κόψιμο των βλαστών τόσο πιο συμπαγές και πυκνό φύλλωμα αναπτύσσει το φυτό.
- Το πόσο συχνά πρέπει αυτό να γίνεται, εξαρτάται από το είδος του φυτού. Τα φυλλοβόλα που αναπτύσσουν βλαστούς σε ολόκληρη την περίοδο ανάπτυξης (από Άνοιξη μέχρι Φθινόπωρο), χρειάζονται κορφολόγημα σε όλη αυτή την περίοδο, ενώ τα διάφορα είδη πεύκου, χρειάζονται μόνο μία φορά τον χρόνο.

ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ ΤΩΝ ΜΠΟΝΣΑΙ

- Η καλύτερη πρόληψη και φροντίδα κατά των ασθενειών των μπονσάι είναι ο συχνός έλεγχος τους.
- Πρέπει να γνωρίζουμε όμως ότι ένα δυνατό φυτό έχει πολύ μεγαλύτερες αντοχές απέναντι σε ασθένειες από ότι ένα φυτό ταλαιπωρημένο, με ακατάλληλο χώμα, με λάθος ή καθόλου λίπανση και βαλμένο σε ένα σημείο που δεν είναι αυτό που πρέπει.
- Τα φυτοφάρμακα που κυκλοφορούν στο εμπόριο είναι κατάλληλα και για τα μπονσάι.
- Από τις πιο κοινές και συχνές ασθένειες που προσβάλλουν τα μπονσάι την Άνοιξη είναι οι αφίδες. Πρόκειται για τη γνωστή **μελίγκρα**.
- Μια άλλη ασθένεια είναι τα **κοκκοειδή**.
- Μια άλλη συχνή ασθένεια είναι η προσβολή από **μύκητες**.
- Τέλος είναι ασθένειες που αναπτύσσονται μέσα στις ρίζες του φυτού.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

- Χαλάρωση, ηρεμία, δυναμική αισθητική, ομορφιά, ακόμα και μαθήματα παιδαγωγικής ψυχολογίας, γιατί κάθε δέντρο εκφράζει ένα διαφορετικό χαρακτήρα, τον οποίο ο καλλιτέχνης μπορεί να μάθει να διορθώνει, να βελτιώνει, να εκπαιδεύει.
- Η τέχνη του Μπονσάι μας δίνει την υπομονή, μία αρετή που σήμερα χρειάζεται ιδιαιτέρως σ' αυτή την κοινωνία της βιασύνης, του "όλα fast".
- Η υπομονή είναι μια αρετή που μας κάνει να γινόμαστε καλύτεροι και ανώτεροι κάθε μέρα, γιατί δεν περιμένουμε τα γρήγορα αλλά εφήμερα αποτελέσματα που επιδιώκει ο σύγχρονος κόσμος.
- Η προσπάθειά μας είναι συνεχόμενη, χωρίς να υποκύπτουμε σε απογοητεύσεις, χωρίς να κάνουμε ποτέ ούτε βήμα πίσω στα ήδη κατακτημένα.
- Οι Κινέζοι βουδιστές έλεγαν ότι η υπομονή είναι το κλειδί για τη Νιρβάνα, το κλειδί για την Ευδαιμονία.
- Και ίσως εξαιτίας αυτής της σημερινής έλλειψης υπομονής και επιμονής να υπάρχουν τόσοι άνθρωποι δυστυχισμένοι στον πλανήτη μας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

- **Ποια φυτά γίνονται bonsai;**

A) Φυτά από σπόρο γίνονται bonsai και έχουν πιο δυνατές ρίζες, όπως πεύκο, γιουνίπερος, πλατάνι, ροδιά κ.α

B) Νεαρά φυτά ηλικίας 1-3 χρόνων.

Γ) Νεαρά φυτά ταλαιπωρημένα από την φύση ή τον άνθρωπο (κακή συντήρηση) και λέγονται Yamadori.

Δ) Φυτά ψηλά (1 - 1.50 cm) γίνονται bonsai με κάποιες επεμβάσεις από ειδικούς.

- **Πως διατηρούνται τα bonsai;**

Διατηρούνται όπως τα κανονικά φυτά μόνο που η ποσότητα του νερού κανονίζεται από τις συνθήκες που επικρατούν. Υπάρχουν επίσης ειδικά λιπάσματα και φάρμακα που η χρήση τους είναι ιδιαίτερη.

- **Τι ιδιαίτερο έχουν τα φυλλοβόλα bonsai και τα αειθαλή;**

Τα περισσότερα φυλλοβόλα bonsai έχουν την δυνατότητα να ανθίζουν και να προσφέρουν καρπούς (λεμόνια-κουμ-κοναι-τσινταλα-προυνας) όμως θέλουν προσοχή την περίοδο της χειμερίας νάρκης όταν και ρίχνουν τα φύλλα τους και για αυτό λέγονται φυλλοβόλα. Οι χυμοί των φυτών αυτών είναι στάσιμοι και δεν αναπτύσσονται. Οι καιρικές συνθήκες (χειμώνας - φθινόπωρο) επιβάλλουν την προστασία των φυτών από παγετό ενώ η υπερβολική χρήση νερού μπορεί να τα σαπίσει ή όπως λέμε να τα κάψει.

- **Πότε ένα bonsai θεωρείται κανονικό και πότε όχι;**

Για να γίνει ένα bonsai χρειάζεται 5-6 χρόνια για να πεις ότι είναι κανονικό. Η διαδικασία ξεκινάει για τον πρώτο χρόνο παίρνοντας ένα νεαρό φυτό, καθαρίζοντάς το από επιπλέον χώματα και ρίζες μέχρι τον κεντρικό κορμό και τέλος βάζοντας το φυτό σε γλάστρα που αναλογεί στο 1/3 του ύψους του φυτού. Κατόπιν με σύρματα στερεώνουμε το φυτό και το αφήνουμε έτσι για ένα χρόνο. Το δεύτερο χρόνο πάλι με σύρματα, του δίνουμε το σχήμα που θέλουμε. Τα υπόλοιπα χρόνια ασχολούμαστε με την μεταφύτευση, τον καθαρισμό και την ανανέωση των συρμάτων. Ένα bonsai δεν είναι κανονικό όταν μετά τον πρώτο χειρισμό, το εγκαταλείπουμε στη γλάστρα και αυτό δεν αναπτύσσεται φυσιολογικά.

- **Γιατί τα bonsai πρέπει να είναι με bonsai και όχι μαζί με άλλα φυτά;**

Πολύ απλά γιατί τα bonsai είναι σε περιορισμένο ύψος ενώ τα κανονικά φυτά αναπτύσσονται περισσότερο, άρα η συνύπαρξη τους στην ίδια γλάστρα μπορεί να είναι επιβλαβής για το bonsai.

- **Τι σημαίνει να έχει κάποιος ένα bonsai και τι τελικά αντιπροσωπεύει αυτό το φυτό;**

Τα bonsai είναι μια μικρή φύση σε ένα ρηχό πιάτο που κλείνουν μέσα τους αρχέγονες αναμνήσεις από άλλες εποχές από ένα περιβάλλον μεγαλοπρεπές χωρίς ανθρώπινες παρεμβάσεις και η ύπαρξή τους μας θυμίζει τη πορεία της ζωής και του κόσμου

- **Ποια είναι τα διάφορα στυλ bonsai και πως γίνονται**

Υπάρχουν πολλά στυλ bonsai (Yamadori - broom - literati - cascade - semi cascade - windsept - forest - jin & snari) και άλλα. Η διαμόρφωσή τους γίνεται με ειδικά σύρματα.

- **Ασθένειες bonsai και πως αντιμετωπίζονται**

Ανάλογα με την κάθε ασθένεια η οποία μπορεί να τους παρουσιάζεται, υπάρχει και η αντίστοιχη αντιμετώπιση με φάρμακα που είναι μόνο για bonsai.

- **Πως μπορεί κάποιος να αποκτήσει ένα bonsai και ποιες είναι περίπου οι τιμές τους;**

Οι τιμές ξεκινούν από 30 με 50 ευρώ και μπορούν να φτάσουν μέχρι και 7000 ή 8000 ευρώ. Μερικά τέτοια πολύ σπάνια bonsai διαθέτουμε και εμείς.